

El Dia Mundial de la Tuberculosi

Macià Tomàs Salvà

El 1982, un segle després de l'anunci del Dr. Koch del descobriment del bacil responsable del mal, l'Organització Mundial de la Salut (OMS) i la Unió Internacional Contra la Tuberculosi i Malalties Respiratòries van patrocinar el primer dia mundial de la tuberculosi. El 24 de març de 2008, per vint-i-sisè any consecutiu, es celebra amb una crida perquè la gent, arreu del món, prengui consciència de l'amenaça que suposa la tuberculosi per a la salut internacional.

Cal recordar que, sense tractament, cada pacient amb tuberculosi contagia, per terme mitjà, entre 10 i 15 persones l'any. Cada any la tuberculosi mata 1,6 milions de pacients, és a dir, aproximadament 4.400 al dia; s'estima que cada any moren de tuberculosi aproximadament 200.000 pacients infectats pel VIH, la major part d'ells a l'Àfrica.

De fet, el 80% dels 9 milions anuals de nous casos de tuberculosi pertanyen a -només- 22 països subdesenvolupats. Mentrestant, a les terres d'Europa, l'any 2005, s'enregistraren 445.000 casos nous de tuberculosi i 66.000 morts; les taxes més altes de tuberculosi són les de Europa oriental, principalment als països de l'antiga Unió Soviètica. A Europa occidental, les àrees de marginació social i la immigració des de països amb alta càrrega de tuberculosi han ocasionat una incidència creixent del mal.

L'evolució de l'infecció, a les Balears

Des del 1997 (quan la taxa va ser de 22,4) l'evolució de la tuberculosi¹ a Balears mostra una corba moderadament descendent, especialment des de la introducció de nous tractaments antiretrovirals per als infectats per VIH: l'any 2006 el nombre de casos de tuberculosi respiratòria va ésser de 125 i la taxa per 105 habitants, de 12,5, dos punts menys que a l'any anterior. La lenta tendència a la disminució és més evident a Mallorca (taxa del 9,9 i 78 casos) que a les illes de Menorca (taxa de 11,3 i 10 casos) i Eivissa (taxa de 29,5 i 36 casos).

Com a fet a destacar direm que els últims anys s'observa un augment progressiu en el nombre de casos d'immigrants procedents de països on la malaltia

tuberculosa és alta. Dels 125 casos de tuberculosi detectats el 2006, 37 (29,6%) són immigrants. Aquest percentatge ha augmentat pràcticament cada any des del 1999 (9,8%), any en què es va començar a recollir aquesta variable. La presència de població immigrant fa que el sistema sanitari balear hagi d'anar adequant-se a les seves necessitats i especificitats culturals.

Els factors de risc que s'associaren amb més freqüència a la malaltia tuberculosa a Balears l'any 2006 van ésser el contacte amb malalt (23,5%) i l'enolisme (14,9%). La prevalença d'VIH (9,4%) va ésser la més baixa des del 1999, primer any en què es recolliren aquestes variables, mentre que l'antecedent drogoaddicció per via parenteral no va arribar al 2%.

La tuberculosi al món, el 2008: reptes i preocupació

A escala mundial, els objectius que pretenen els "Dies mundials de la tuberculosi" són incrementar el compromís i el suport financer i polític en favor de la lluita mundial i local contra la malaltia. A més, aquestes jornades són crides a la difusió d'uns missatges que, tot i que mantenen plena vigència, han d'ésser recolzats per la inversió, la investigació i l'acció: 1.) la tuberculosi és una malaltia evitable i guarible, però encara continua sent una emergència mundial; 2.) la lluita contra la tuberculosi està estretament relacionada amb la lluita contra la pobresa; 3.) la participació comunitària a l'hora d'incrementar la detecció ràpida dels casos i de donar suport als pacients en tractament per tuberculosi és essencial si volem guanyar la batalla contra la malaltia; 4.) la coinfecció VIH-tuberculosi, la tuberculosi multirresistent als fàrmacs i la tuberculosi extremadament resistent als fàrmacs (aquella en la qual els bacils són resistents fins i tot als fàrmacs de segona línia) fan cada vegada més difícil el control de la malaltia.

Aquest darrer punt suscita enorme preocupació entre els epidemiòlegs². Efectivament, l'OMS calcula que, avui, dels nou milions de nous casos de tuber-

culosi, 400.000 són multirresistents. Els experts pensen que uns 27.000 malalts són víctimes d'un bacil ultrarresistent, immune a la totalitat dels antibiòtics antituberculosos disponibles. Un informe difós fa poques setmanes³ reforça aquesta preocupació: una anàlisi de 90.000 nous casos apareguts a 81 països, seguits entre 2002 i 2006 confirma totes les projeccions dels epidemiòlegs i les taxes de resistència assoleixen valors record a Rússia, Àsia Central i Europa de l'Est.

Mentre que un tractament usual dura de sis a vuit mesos per a un bacil sensible, pot prolongar-se més de dos anys en cas de resistència, de manera que els costos es multipliquen entre tres i cent vegades el preu normal. Tanmateix, els recursos d'avui són insuficients per invertir aquesta tendència: dels 4.800 milions de dòlars necessaris manquen 2.500 milions, 500 d'ells a destinar a combatre la tuberculosi multirresistent i ultrarresistent.

“És necessària una lluita frontal contra la tuberculosi fàrmacorresistent. Si els països i la comunitat internacional no són capaços de fer-ho de manera decidida i immediata, perdrem la batalla”, ha assenyalat M. Raviglione, director del departament “Aturau la

tuberculosi”, de l'OMS. “A més de lluitar específicament contra la tuberculosi fàrmacorresistent, la qual cosa ens permetrà de salvar moltes vides, els programes arreu del món han de millorar immediatament la seva capacitat de diagnòstic ràpid en tots els casos de tuberculosi i tractar-los ràpidament, perquè aquesta és la millor forma d'evitar l'aparició de la fàrmacorresistència”.

Bibliografia

- 1.-Full setmanal de Vigilància Epidemiològica 36/2007. Servei d'Epidemiologia. Direcció General de Salut Pública i Participació. Conselleria de Salut i Consum
- 2.- The Rise and Rise of Resistant Tuberculosis. Science 30 June 2006 312: 1844 [DOI: 10.1126/science.312.5782.1844h] (in This Week in Science)
- 3.-OMS. La Organización Mundial de la Salud diagnostica las mayores tasas de tuberculosis fàrmacorresistente registradas hasta la fecha [comunicat de premsa, accedit 04/03/08]. Disponible a URL: <http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2008/pr05/es>